

gend gesprek met andere en belangrijker vertegenwoordigers van de oppositie tegen Hitler te maken zouden krijgen? Voor die vertegenwoordigers werd gezorgd. Men liet in Berlijn 'Hauptmann von Seidlitz' vallen. Om hem te vervangen werd een nieuwe figuur naar voren geschoven: een jong jurist die kort tevoren met grote doortastendheid in het Ruhrgebied een Pools spionagenet opgerold had, Walter Schellenberg. Ook hij was functionaris van de afdeling voor contra-spionage van het SD-*Hauptamt*. Deze Schellenberg zou naar Nederland reizen als 'Hauptmann Schemmel'. Er was bij de transportafdeling van het *Oberkommando der Wehrmacht* een echte *Hauptmann* Schemmel werkzaam; die werd op een verre dienstreis gezonden: was de gefingeerde 'Hauptmann Schemmel' in Nederland, dan moest immers de echte niet in Berlijn waargenomen kunnen worden.¹

Schellenberg was pas negen-en-twintig jaar oud: hij kon dus moeilijk de 'generaal' verbeelden die Best en Stevens wensten te ontmoeten; hoe dan ook was het onwenselijk, die 'generaal' te produceren want dan zou het *Spiel* veel te vlug aflopen. Dus kwam Schellenberg op het denkbeeld, behalve 'Leutnant Grosch' (Christensen) een veel oudere vriend, de Oostenrijker prof. de Crinis, directeur van de psychiatrische afdeling van het Berlijnse *Charité*-ziekenhuis, uit te nodigen, mee naar Nederland te gaan om met zijn lange, voorname gestalte 'de rechterhand van de leider der oppositie' te verbeelden, 'Schemmel' zou diens 'adjutant' kunnen zijn. De Crinis ging onmiddellijk op het aanbod in: als 'kolonel Martini' zou hij 'kapitein Schemmel' en 'luitenant Grosch' vergezellen.²

Op 30 oktober vond dan, nu in Den Haag, het nieuwe gesprek plaats tussen Best en Stevens en de Duitse 'samenzweerders'.³ Weer waren er eerst moeilijkheden: het Duitse drietal werd zelfs gearresteerd, vermoedelijk in Arnhem; Klop ('Copper') wist hen spoedig te bevrijden.

Wat had 'Schemmel', de 'adjutant van de leider der oppositie', mee te delen? Volgens Best heel wat:

'He started by giving us a clear and convincing résumé of conditions in Germany and the degree in which the army had suffered in the Polish campaign. Losses in men and material had been high and the present military and economic conditions made it impe-

¹ W. Schellenberg: *Memoiren* (1956), p. 80. ² A.v., p. 81-82. ³ In zijn *Memoiren* (p. 80-81) beweert Schellenberg, als enige Duitse afgezant aanwezig te zijn geweest bij de bespreking in Arnhem op 21 oktober. Deze voorstelling van zaken is in strijd met de mededelingen van Payne Best, van dr. Knochen en van Heinz Jost, in die tijd hoofd van de afdeling voor contra-spionage van het SD-*Hauptamt* (proces-verbaal, 1 okt. 1948, van verhoor, 30 sept. 1948, van H. Jost, *Eng.*, dl. II b, p. 70).